

genoot van Brown, Childs, Paxton, enz. en krijgt nu ook zijn kans in het Next Wave-festival. De avond wordt een meevaller. Ik had Gordon al eerder gezien in vrij lege Parijse banlieue-theaterzalen, maar nu hij een thuismatch speelt, is het werk voor het talrijke BAM-publiek en voor mij bijzonder overtuigend. Vooral *My folks*, waarin overvloedig gedanst wordt met grote lappen textiel op joodse volksmuziek, is een meesterwerk. Gordon is als choreograaf heel genereus: zijn liefde voor zijn vrouw en sterdanseres Valda overvalt me als een demonstratie van choreografische tederheid en attentie (die bijvoorbeeld haaks staat op een ander real-life paar als Gallotta en Altaraz). Gordon heeft bovendien prachtige dansers gevormd en laat ze op geen enkel moment banale bewegingen uitvoeren. Deze avond is het hoogtepunt (eindpunt?) van een choreografische carrière, die volledig in het teken stond van de beweging-op-zich en die op die manier toch weer wat démodé lijkt naar Europese normen.

Voor de receptie (zeg: party) worden we in bussen naar een heel chic etablissement op Madison Square gevoerd. Ik geraak in een lichte paniek wanneer ik merk dat ik de enige ben die niet in smoking verschijnt, probeer nog wat tegen te pruttelen bij de company manager maar de tolerantie is bijzonder groot en een Europese gast misstaat zelfs niet op dit soort society-bijeenkomsten.

BAM-Next Wave is het Newyorkse culturele antwoord op een zeker politiek en sociaal conservatisme. Natuurlijk genereert BAM een enorme publiciteitsmachine, natuurlijk is het een hele prestatie om zoveel toeschouwers de (vooral psychologische) barrière te doen oversteken van Manhattan naar Brooklyn. Het is helemaal in orde dat kunstenaars die voordien enkel in Europa gewaardeerd werden, nu ook hun artistiek visum krijgen voor de rest van de Verenigde Staten. Alleen: BAM is geen Next Wave, BAM komt helemaal tegemoet aan een cultureel verwachtingspatroon van een nieuwe generatie rijken, die zich yuppies noemen en die zich voluptueus te goed doen aan zoveel mondain gedoe: de VIP-rooms, de parties, de verzekerde covering van hun aanwezigheid in bladen als *Esquire*. Niet voor niets wordt het lichtjes gevaarlijkere werk van Rosas, Michel Clark of Eiko & Koma weggemoffeld in de Lepercq Space, zeg maar een in alle dimensies uitgerokken versie van ons eigenste Stuc of Proka en vooral met dezelfde (on)gezelligheid. Niet voor niets werden groepen als Wooster, Mabou Mines, Squat, Armitage nog nooit door BAM uitge-

nodigd. Als ooit de geschiedenis van de Newyorkse avant-garde geschreven wordt, dan kunnen namen als Bénédicte Pesle, Michel Guy, Jack Lang, Ritsaert ten Cate, Val Bourne, Faivre d'Arcier, Hugo De Greef en Jo Dekmine niet ongestraft over het hoofd gezien worden.

Donderdag 20 november

Het inpakken valt me zwaar. Ik keer niet terug naar huis, maar moet (mag?) nog verder. Naar de Westkust. De andere keren verliet ik New York met een boel ideeën en een gezonde dosis energie, maar nu deel ik in de depressie van de herfst die grauw over deze stad hangt. Mijn vriend Brugmans heeft het heimwee nog sterker te pakken dan ik maar komt toch nog op het idee om vlugvlug naar *Blue Velvet* te gaan kijken, de nieuwe film van David Lynch. Het wordt zonder meer het artistieke hoogtepunt van ons Newyorks verblijf. Daarna een taxi naar JFK. Na zes uur vliegen en nog eens drie uur tijdsverschil landen we in Seattle.

Vrijdag 21 november

Het congresshotel is prachtig. Soort twintiger jaren stijl die de Amerikanen van de Westkust graag als "downtown" (dus oud) en "intimate and elegant" omschrijven. De vergaderzaal bevindt zich in de kelderderdieping. Naarmate de mensen binnenkomen, wordt het vlug duidelijk dat dit National Performance Network een vrouwenzaak is: van de vijftig aanwezigen zijn er zeker dertig van het andere geslacht. Het wordt in de loop van de dag ook duidelijk waarom. Je inzetten voor jonge kunstenaars betekent hier sowieso onzekerheid van bestaan en dus liefdadigheid en dus voor vrouwen.

Het National Performance Network (NPN) is een initiatief van David White, de Newyorkse goeroe van de hedendaagse dans. Het Network verenigt een vijftiental kleine theaters (100 tot 500 zitplaatsen) over de hele USA. Deze theaters worden in vele gevallen gerund door lokale kunstenaars en voeren een programmatiebeleid waarin het creatieve moment prevaleert op de economische overwegingen van de traditionele, grotere instituties. De Amerikanen vatten dat samen in één term: box office. In het traditionele circuit is de box office, gezien de hoge ticketprijzen en de grotere zaalcapaciteit, voldoende groot om de klassieke reisgezelschappen te ontvangen en door de ticketverkoop alle kosten te dekken. Men moet wel

op zekerheid spelen. Jonge, opkomende kunstenaars die nog niet tot de mainstream gerekend (willen) worden, vallen uit de boot.

David White wees erop dat, de inspanningen ten spijt, deze jongeren nooit een voldoende inkomen opstrijken uit de voorstellingen binnen het NPN en voor de keuze staan: ofwel met verlies werken, ofwel alleen met kleine ensembles of solo optreden. In dat laatste geval kunnen zij vaak hun werk niet tonen in de vorm waarin het oorspronkelijk was gedacht. Gebrek aan geld heeft ook tot gevolg dat deze artiesten onvoldoende de gelegenheid krijgen in voeling te treden met werk van collega's. Zij geraken geïsoleerd en missen de wisselwerking waardoor hun werk zijn plaats vindt binnen het geheel van de nationale context. Deze frustratie leidt er niet zelden toe dat zij de gemeenschap waarin zij thuishoren, verlaten om elders hun kans te wagen.

In New York b.v. is de "cost of living" momenteel echter te hoog en moet de jonge kunstenaar eerst een aantal survivaltechnieken aanleren, vóór hij of zij aan theater of dans toekomt. White publiceerde enkele jaren geleden *Poor dancer's Almanac. A survival manual for choreographers, managers and dancers*, basislectuur voor wie een tijdje naar New York wil.

De antwoorden van het NPN op deze uitdaging zijn even duidelijk als praktisch. De 15 betrokken theaters hebben de nodige fondsen gezocht (vooral Ford Foundation: 16 miljoen over 3 jaar) en hebben enkele eenvoudige afspraken gemaakt. Minimum vier keer per jaar willen ze een niet-lokale produktie programmeren voor minimum één week. Ieder betrokken kunstenaar krijgt eenzelfde honorarium (400\$ per week), er bestaan basisafspraken rond reis- en verblijfkosten en administratieve en technische vereisten. Artiesten of gezelschappen die niet uit New York komen, worden positief gediscrimineerd. Er groeit ook nogal wat willendheid t.a.v. theater- en dansprodukties van etnische minderheden. Als aan deze voorwaarden voldaan wordt, neemt het NPN 35% van de honorariumkosten op zich voor "one-week-residencies" en zelfs 50% van die kosten voor een beperkt aantal van "two-week-residencies".

In de loop van de dag stellen de deelnemers van de Meeting zich voor. Ik begrijp voor het eerst wat USA betekent: ondanks aanzienlijke geografische, klimatologische, economische en politieke verschillen tussen de onderlinge staten voelen 200 miljoen mensen zich Amerikanen: met één taal, één munt, één president.

Het duurt een lange dag eer alle